

KONEC DOBY KLECOVÉ

**PROČ MUSÍ EU UKONČIT
CHOV ZVÍŘAT V KLECÍCH**

ÚVOD

Stovky milionů hospodářských zvířat po celé Evropské unii jsou nuceny strávit celý svůj život uvězněny za mřížemi stísněných, holých klecí. Mnoho dalších milionů zvířat prožije v kleci značnou část svého života. Tyto nehumánní metody zvířeti upírají svobodu, znemožňují mu následovat mnohé své přirozené instinkty a jsou bezútěšným odrazem stavu naší společnosti.

V klecích nejsou chovány jen nosnice. Také miliony králíků, prasat, křepelk, kachen a hus, vnímajících bytostí schopných pociťovat utrpení i radost, musí snášet nepředstavitelná muka v nelidských klecových velkochovech rozestých po celé Evropské unii. Tyto zastaralé a stísněné způsoby chovu mají za následek závažné újmy na zdraví a životní pohodě (welfare) těchto vnímáním obdařených bytostí a přímo jim znemožňují prožít plnohodnotný život.

Snahám o zlepšení životní pohody hospodářských zvířat se mezi veřejností dostává obrovské podpory. Ohromujících 94 % občanů Evropské unie si myslí, že ochrana životní pohody hospodářských zvířat je důležitá, a 82 % občanů zastává názor, že hospodářská zvířata by měla být chráněna lépe. V říjnu 2020 evropská občanská iniciativa Konec doby klecové předala Evropské komisi téměř 1,4 milionu podpisů.

Tato zpráva nastiňuje, proč musí být v EU chov hospodářských zvířat v klecích ukončen a jak toho lze dosáhnout.

Nastal čas povstat a ukončit dobu klecovou.

„Při stanovování a provádění politik Unie v oblastech zemědělství, rybolovu, dopravy, vnitřního trhu, výzkumu a technologického rozvoje a vesmíru zohledňují Unie a členské státy plně požadavky na dobré životní podmínky zvířat jako vnímajících bytostí...“

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie.
Úřední věstník Evropské unie C 115, 09. 05. 2008

© Compassion in World Farming

Březí prasnice v průmyslovém velkochovu uzavřené v individuálních klecích

STRUČNÝ PŘEHLED

- Více než 300 milionů zvířat v Evropské unii stráví celý svůj život nebo jeho značnou část v zajetí klece: od porodních klecí pro prasnice až po takzvané „obohacené“ klece pro nosnice.
- Přední odborníci na welfare zvířat se shodují, že zavírání zvířat do klecí podstatně poškozuje jejich životní pohodu.
- I věda dokazuje, že klecové chovy jsou kruté. Zvířatům jako vnímajícím bytostem schopným prožívat bolest i radost způsobuje klec nezměrné utrpení. Zvířata chovaná v kleci nemají žádnou vládu nad svými životy, pociťují ohromnou frustraci, mají extrémně omezenou možnost pohybu a nemohou se téměř vůbec chovat přirozeně.
- Veřejnost zastává názor, že hospodářská zvířata si zaslouží lepší ochranu. Ohromujících 94 % občanů Evropské unie si myslí, že ochrana životní pohody hospodářských zvířat je důležitá, a 82 % občanů věří, že hospodářská zvířata by měla být chráněna lépe. V říjnu 2020 evropská občanská iniciativa Konec doby klecové předala Evropské komisi téměř 1,4 milionu podpisů.
- Extrémní omezení pohybu se objevuje v chovech nejrůznějších druhů zvířat. Prasnice jsou nuceny kojit svá selata v úzkých kotcích, králíci a křepelky stráví v holé kleci celý svůj život a kachny a husy jsou při výrobě foie gras v klecích násilně překrmovány.
- Ačkoli v roce 2012 začal v celé Evropské unii platit zákaz chovu slepic v holých bateriových klecích, téměř polovina nosnic v komerčních chovech stále žije v takzvaných „obohacených“ klecích. Reprodukční hejna a kuřice se také chovají v klecích, často zcela holých.

- Telata tráví prvních 8 týdnů života v malých individuálních kotcích.
- Evropské právní předpisy pro chov hospodářských zvířat stanovují, že „volnost pohybu zvířete...nesmí být omezována způsobem, který vede ke zbytečnému utrpení“. Také stanovuje, že „pokud je zvíře stále nebo obvykle uzavřeno, musí mu být poskytnut náležitý prostor pro jeho fyziologické a etologické potřeby v souladu s dosavadními zkušenostmi a vědeckými poznatky“. Ačkoli každá z klecových metod chovu uvedených v této brožuře tyto právní předpisy porušuje, přesto jsou v mnoha členských státech na běžném pořádku.
- V některých pokrokovějších členských státech EU již byla zavedena vnitrostátní legislativa, zakazující některé z forem klecových chovů. Veškeré klece pro prasnice (individuální kotce pro březí prasnice a porodní klece) jsou zakázány ve Švédsku. Německo ukončí používání klecí pro březí prasnice v roce 2030 a od roku 2035 omezí pobyt prasnic v porodních klecích na max. 5 dní. Obohacené klece pro nosnice jsou zakázány v Lucembursku a Rakousku. V Německu začne platit zákaz v roce 2025 (s výjimkami do roku 2028). V Česku byl uzákoněn zákaz od roku 2027 a na Slovensku bylo podepsáno memorandum mezi vládou a producenty vajec o ukončení klecových chovů do roku 2030. Také obchodníci po celé Evropě přecházejí na neklecová vejce.
- Legislativa EU si naléhavě žádá změnu, která ukončí nehumánní metody klecových chovů hospodářských zvířat. Vybízíme rovněž každý z členských států, aby zavedl vlastní vnitrostátní legislativu, která zajistí přechod k humánnějším způsobům chovu a zakáže chov hospodářských zvířat v klecích.

Existuje cosi jako hierarchie potřeb a potřeba svobodného pohybu na základě vlastního rozhodnutí je ukotvena v jejích samotných základech. To znamená, že žádná opatření pro zvýšení welfare nedokáží nahradit svobodu pohybu. Život nemůže být plnohodnotný, pokud není možné se volně pohybovat.

Andrzej Elżanowski
Profesor zoologie
Varšavská univerzita

NASTAL ČAS UKONČIT DOBU KLECOVOU.

EXTRÉMNÍ OMEZENÍ POHYBU

Více než 300 milionů hospodářských zvířat – včetně slepic, křepelk, králíků, prasat, telat a kachen – je každý rok vězněno v klecích na farmách po celé EU.

Klec je forma omezení pohybu, z něhož není úniku. Takto chované zvíře je zcela závislé na svém chovateli, co se týče potravy, vody a minimálního pohodlí. Klec okrádá zvíře o jeho samostatnost a zásadně omezuje jeho schopnost naplňovat své základní etologické, fyzické a psychické potřeby.

Hospodářská zvířata jsou vnímající bytosti. To znamená, že jsou nadána vnímáním a dokáží také prožívat celou škálu emocí, jako je radost, strach, bolest a utrpení. Hospodářská zvířata se učí ze svých zkušeností, dovedou řešit problémy a vytvářejí mezi sebou úzké sociální vazby – podobné přátelství u lidí. Klece ohrožují samotnou podstatu jejich bytí a redukuji zvířata na pouhou výrobní jednotku.

Mluví-li se například o „podivuhodných kognitivních schopnostech a kulturních inovacích“ kuřat, profesorka Christine Nicolová z katedry klinické veterinární medicíny na Bristolské univerzitě k tomu říká: „Máme před sebou velký úkol. Je třeba veřejnosti vysvětlit, že každé zvíře, které se chystáme sníst nebo jinak využít, je komplexní bytost, a podle toho bude potřeba změnit i naše zvyklosti v chovu zvířat.“

Slepice v obohacené kleci

Prasnice v porodní kleci se selaty

KLECE JSOU PROBLEMATICKÉ, PROTOŽE:

Drží v izolaci zvířata, která jsou přirozeně sociální, například chovné králíky, telata až do 8 týdnů věku a prasnice v raném stadiu březosti.

Jsou prostorově velmi omezené, a to jak na výšku, tak na šířku. Chovné králičí samice se nemohou posadit, vleže se natáhnout ani se postavit. Prasnice nemohou udělat jediný krok ani se otočit.

Příliš často jsou úplně holé. Většinou se neskládají z ničeho

víc než z kovových mříží, roštové nebo betonové podlahy a z nádob na krmivo a vodu. V holých klecích jsou chovány například prasnice, křepelky, králíci chovaní na maso a chovné králičí samice.

Mohou se používat modulárně: většinou naskládané v hale v patrech nad sebou. Držením takového množství zvířat na malé ploše může vzrůstat riziko vzniku a šíření nákazy a zhoršují se podmínky prostředí, klesá například kvalita vzduchu.

Zvířata v nich bývají natěsnána ve velkých skupinách. To se týká například křepelk a králíků chovaných na maso. Pro zvířata je v těchto podmínkách mnohem složitější pohybovat se a odpočívat.

Znemožňují zvířeti důležitý pohyb, což má za následek zdravotní problémy jako řídnutí kostí, například u prasnic, králíků a nosnic, a frustraci z nenaplnění behaviorálních, pro zvíře nezbytných potřeb.

Také přední odborníci na welfare zvířat kritizují klecové chovy:

„Zavřením prasnice před porodem do klece, se jí znemožní opustit skupinu, najít si místo pro své hnízdo a začít shromažďovat materiály pro jeho stavbu. To všechno jsou důležité činnosti, které prasnice z fyziologického a behaviorálního hlediska potřebuje vykonávat. Následkem je silný stres. Prasnice se stává náchylnější k onemocněním a porod samotný trvá déle. Ohrožen je i welfare jejich potomků.“

Profesor Bo Algers, veterinární lékař a emeritní profesor hygieny zvířat na katedře životního prostředí a zdraví zvířat švédské Univerzity zemědělských věd.

Nejnovější průzkum Eurobarometr ukazuje, že veřejná podpora pro zlepšování welfare hospodářských zvířat je enormní – 94 % lidí v Evropě si myslí, že ochrana welfare hospodářských zvířat je důležitá, a 82 % si myslí, že hospodářská zvířata by měla být chráněna lépe, než jsou teď. Většina lidí by dokonce byla ochotna zaplatit více za výrobky ze zvířat chovaných v lepších podmínkách welfare.

Mnoho významných podniků po celém světě vyslyšelo své zákazníky a přestává prodávat klecová vejce. Po průlomovém rozhodnutí společnosti McDonald's v roce 2015 odebrat od roku 2025 pouze neklecová vejce oznámily stovky dalších společností v USA, včetně Walmartu, Nestlé a Starbucks, stejný závazek. Kanadská maloobchodní rada se zavázala zajistit, že všichni obchodníci přejdou na neklecová vejce i v Kanadě.

Stovky největších maloobchodů a značek v Evropě, včetně Tesco, Morrisons, Carrefour, Intermarché, a nejvýznamnější producenti vajec v UK (Noble Foods) a ve Francii (Group Avril) se zavázaly používat pouze neklecová vejce od roku 2025. Navíc od roku 2016 vzrostl počet firem s celosvětovými neklecovými závazky z 5 na nejméně 37, včetně světových gigantů jako Unilever, Danone, Compass Group, Aldi Nord, a Aldi Sud.

Nesmíme dopustit, aby EU zůstala pozadu.

Díky účinným kampaním a investigacím vedeným Compassion in World Farming a jinými organizacemi je chov zvířat v Evropské unii o krůček dál na cestě z temného středověku. Mezi vítězství z poslední doby patří zákaz úzkých kotců pro telata v roce 2007, zákaz holých bateriových klecí pro nosnice v roce 2012 a částečný zákaz chovu březích prasnic v individuálních klecích v roce 2013. Od roku 2021 je používání klecí zakázáno na všech ekologických farmách hospodařících v Evropské unii. Velice významným počinem bylo uznání legálního statutu zvířat jako vnímajících bytostí v Lisabonské smlouvě platné od roku 2009. To znamená, že welfare zvířat musí být brán v úvahu před schválením každého nového zákona.

„Svět zvířat překypuje nepřeberným množstvím rozmanitých dýchajících, vnímajících a citlivých stvoření, která nejsou pouze naživu, ale život prožívají. Každé zvíře se snaží přežít, nakrmit se, najít si úkryt, rozmnožit se, usilovat o to, co je dobré, a vyhýbat se tomu, co je špatné. Existuje celá řada dobrých věcí, které je možné si opatřit: potrava, voda, pohyb, odpočinek, úkryt, sluneční paprsky, stín, objevování, očekávání, sociální interakce, hry a sex. Dosahování těchto požitků je adaptivní znak, a proto evoluce vybavila zvířata schopností si tyto prožitky vychutnat. Zvířata stejně jako my touží po potěšení.“

Dr. Jonathan Balcombe,
vědec zabývající se chováním zvířat,
výňatek z knihy *Pleasurable Kingdom – Animals and the Nature of Feeling Good (Příjemné království – Zvířata a podstata pocitu spokojenosti)*

V NĚKTERÝCH ČLENSKÝCH STÁTECH JIŽ BYLO DOSAŽENO URČITÝCH ÚSPĚCHŮ:

- Tak zvané „obohacené“ klece pro nosnice jsou zakázány v Lucembursku a Rakousku. V Německu začne platit zákaz v roce 2025 (s výjimkami do roku 2028). V Česku byl uzákoněn zákaz od roku 2027 a na Slovensku bylo podepsáno memorandum mezi vládou a producenty vajec o ukončení klecových chovů do roku 2030.

- Klece či kotce pro březí prasnice jsou zcela zakázány ve Švédsku a v Nizozemí se smí používat jen po dobu prvních čtyř dnů po inseminaci. V nově zbudovaných chovech v Dánsku se smí klece používat 3 dny, pro všechny

chovy toto začne platit od roku 2035. V roce 2020 Německo odhlasovalo úplný zákaz používání klecí během 8-10 let.

- Porodní klece pro prasnice jsou zakázány ve Švédsku. V roce 2020 Německo odhlasovalo přechod na používání porodních klecí pouze 5 dní.

- Klece pro králíky na maso jsou v Rakousku zakázány od roku 2012. Od roku 2025 nebudou ani v Belgii žádné králíci chováni v kleci. Holé klece pro králíky byly v roce 2016 zakázány v Nizozemí a budou

zakázány v Německu od roku 2024. Od roku 2025 se ve Vlámku nebudou smět chovat v klecích žádné chovné králíci na komerčních farmách.

Toto jsou však jen výjimky. Klecové systémy se i nadále používají po celé EU. Odborníci, vědci a veřejnost se shodují, že klece jsou nelidské, zastaralé a zbytečné. Jejich používání musí být v chovech po celé EU zakázáno a tvůrci politik musí napomoci této změně tím, že předloží a podpoří nové zákony, které přenesou chov zvířat do 21. století.

KRÁLÍCI

V komerčních chovech po celé EU žije téměř 120 milionů králíků, přičemž prakticky všichni z nich stráví celý život v kleci. Každý králík má k dispozici velmi málo prostoru a všechny jeho základní přirozené projevy chování jsou tím drasticky omezeny. Někteří králíci se dokonce ani nemohou vzpřímeně postavit. Tato kolosální krutost je navíc zcela zbytečná, protože jsou již k dispozici humánnější alternativy pro komerční chovy.

Těžký život v kleci

Téměř všichni králíci v EU žijí natěsnání v holých drátěných klecích, které jsou tak přeplněné, že na každého králíka zbyde méně prostoru, než má plocha jediného papíru A4. Mají tak výrazně omezenou možnost pohybu, až nemohou zaujímat ani mnohé ze svých běžných přirozených poloh: ležet v úplném natažení nebo stát se vztyčenýma ušima. Nemají prakticky žádnou možnost významnějšího pohybu a následkem toho trpívají řídnutím kostí. Drátěná podlaha způsobuje bolestivá poranění tlapek a nohou, která bývají častým důvodem k usmrcení chovných samic.

Králíci chovaní v kleci se nemohou věnovat mnoha důležitým přirozeným aktivitám, jako je hrabání, skrývání se a pastva. V důsledku toho trpí velkým stresem, který se může projevovat například nadměrnou péčí o srst nebo repetitivním okusováním drátů klece.

Mnoho jich uhynie nebo je usmrceno předčasně a je nahrazeno dalšími jedinci. Tyto chovy mívají velkou spotřebu antibiotik, kterými se bojuje proti častým výskytům dýchacích a střevních potíží. Mortalita však stále zůstává na nepřijatelně vysoké úrovni.

Alternativy s lepším welfare

Některé pokrokově smýšlející členské státy EU již začínají dávat při chovu králíků přednost alternativám s lepším welfare před klecemi.

Například v Belgii se v reakci na narůstající nesouhlas veřejnosti s konvenčními holými klecemi přešlo na tzv. „parkový“ systém, který králíkům zajistí více prostoru k pohybu, pohodlnější podlahy, výškou neomezené panáčkování. Králíci zde mohou skákat a mají tu i trubky, ve kterých se mohou schovávat. V různých výškách se nacházejí plošiny, na které králíci mohou vyskakovat, dále jsou tu předměty k okusování a sláma a seno poskytující králíkům vlákninu pro lepší trávení.

Ačkoli žádný z dosavadních systémů chovu nenaplnuje všechny behaviorální potřeby králíků, parkový systém zaručuje králíkům chovaným na výkrm lepší životní podmínky. Pro chovné samice je vhodnější používat skupinové kotce než klecové systémy.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí chopit iniciativy v ochraně všech králíků v EU. Vyzýváme Komisi a členské státy, aby podnikly efektivní kroky, které ukončí klecový způsob chovu králíků a zajistí králíkům život v humánnějších podmínkách.

Dalších 61 milionů králíků je v EU chováno v malochovech. Úřady nemají přehled, v jakých podmínkách tito králíci žijí. Odhaduje se však, že mnoho milionů z nich žije v klecích nebo králíkárnách. Členské státy musí začít zjišťovat a zaznamenávat podmínky v domácích chovech králíků a nová legislativa zakazující klece a další chovné systémy extrémně omezující pohyb se musí vztahovat i na králíky v malochovech.

„Podmínky, ve kterých jsou králíci drženi a chováni na mnoha místech v Evropě, bývají příšerné, nezdravé a nehumánní. Je to urážka zodpovědného chovatelství. Zhusta bývají doprovázeny fyzickými i psychickými onemocněními a bezděčnou ztrátovostí.“

Profesor David Morton, nositel řádu britského impéria, předseda pracovní skupiny pro vědeckou zprávu Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) o dopadech různých systémů chovu na zdraví a welfare králíků na farmách; emeritní profesor na Fakultě přírodních věd, Birminghamská univerzita, UK

© Compassion in World Farming / venkovní chov králíků ve Francii

© Compassion in World Farming

Králíci v holé kleci

Legislativa

Současný způsob klecového chovu králíků je krutý a je třeba od něj upustit. Zatím neexistuje žádná specifická celoevropská legislativa na ochranu králíků.

V některých členských státech je však již patrný posun vpřed, a to především v Belgii, která začala vyřazovat klecové systémy chovu králíků. Do roku 2025 nebude v Belgii už žádný králík chovaný na výkrm ani chovná samice (ve Vlámku žádní chovní králíci) žít v kleci.¹ V Rakousku, Švédsku, Německu a Nizozemí jsou již v platnosti vnitrostátní právní předpisy určitým způsobem chránící welfare králíků.

© Compassion in World Farming

Klecový chov králíků v EU

ODHALOVÁNÍ

DOBŘE UTAJOVANÝCH TAJEMSTVÍ VELKOCHOVŮ

2014: Při tajných investigacích navštívila organizace *Compassion in World Farming* 16 velkochovů králíků v pěti zemích: Itálii, Řecku, České republice, Polsku a na Kypru.

Naši investigátoři zdokumentovali nesmírné utrpení zvířat.

Špinavé praktiky: Nejednou jsme byli svědky toho, jak králíci seděli mezi rozkládajícími se mrtvými těly ostatních králíků a velkými hromadami nakupených výkalů.

Bezohledný průmysl: Králíci byli namačkáni v maličkých klecích z holého drátu, který je zraňoval a stresoval. Nemohli se vůbec chovat tak, jak by pro ně bylo přirozené.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

V roce 2017 přijal Evropský parlament zprávu, podle které neposkytují holé bateriové klece králíkům vhodné životní podmínky a která se obracela na Evropskou komisi s žádostí o vypracování legislativy na ochranu králíků na farmách.

Evropská komise musí nyní převzít zodpovědnost za ochranu všech evropských králíků. Vyzýváme Komisi a členské státy, aby podnikly efektivní kroky, které ukončí klecový způsob chovu králíků a zajistí králíkům život v humánnějších podmínkách.

KONEC
DOBY KLECOVÉ

„Typický králíčí velkochov. Dveře se otevrou a kolem obličeje vám začnou poletovat mouchy. Jsou na všech klecích a mám je i na objektivu fotoaparátu. Za ním vidím tváře tisíců králíků namačkaných v řadách klecí bez jakéhokoli obohacení a bez naděje.“

Zpráva očitého svědka – investigátora Compassion in World Farming o návštěvě králíčího velkochovu v Polsku.

PROČ JE NAČASE UKONČIT DOBU KLECOVOU PRO KRÁLÍKY V EU

- **Za mřížemi:** Králíci stráví celý svůj život v kleci. Chovné samice jdou na porážku přibližně ve stáří 10 měsíců. Chovní samci mohou být chováni po dobu až 6 let.
- **Nedostatek místa:** Každý králík (na výkrm) má nejčastěji k dispozici prostor o rozměru pouhých 450–600 cm², to je méně než plocha papíru A4. Klece mají na výšku jen 28–35 cm. Chovné samice jsou samostatně zavřené v drátěných klecích o rozměrech přibližně 45 × 65 cm. V tak malém prostoru se ani nemohou vleže celé natáhnout, natož skákat.
- **Holé klece:** Klece jsou často pouze z holého pletiva. Není v nich podestýlka ani žádné obohacující prvky.
- **Rozměry králíka:** Celková délka vleže při úplném natažení je 75 cm a ve vzpřímeném stojí 75 cm.

SYSTÉMY CHOVU KRÁLÍKŮ

HOLÉ A OBOHACENÉ KLECE

ŠPATNÝ

drasticky omezují možnost přirozených projevů chování. Extrémně stísněné klece poskytují jen velmi omezený prostor k pohybu a králíci si v nich mohou jen stěží lehnout nebo se postavit. Není v nich žádná podestýlka ani jiné obohacující prvky.

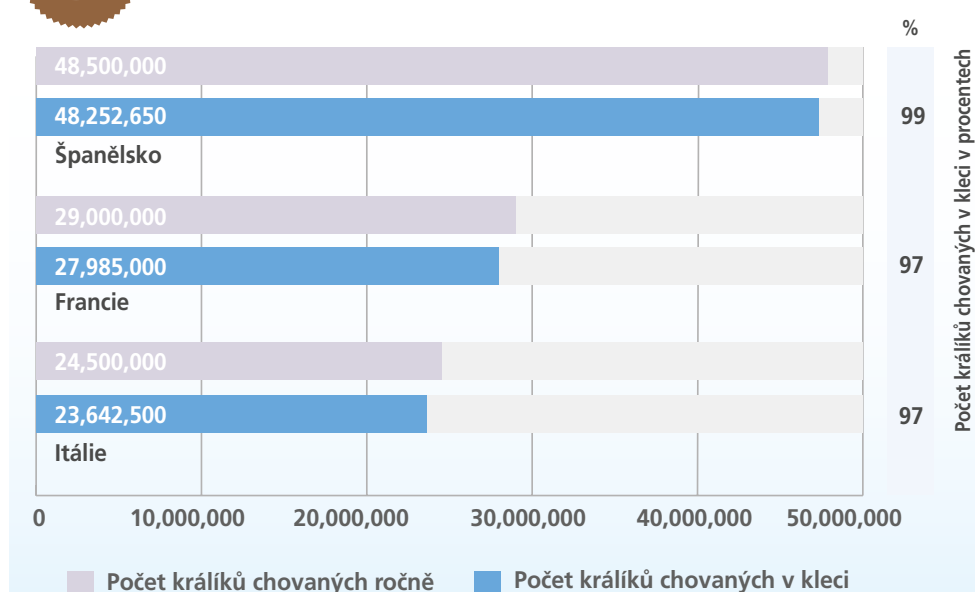
VOLNÝ CHOV, VENKOVNÍ KOTCE A PARKOVÉ SYSTÉMY

LEPŠÍ

poskytují prostor pro normální projevy chování, jako je skákání, a přístup k vegetaci pro spásání. Hrozí zde však zvýšené riziko napadení parazity, nemoci a ulovení predátorem. V parkových

systémech jsou plošiny na různých úrovních, pohodlnější podlahy, předměty k okusování a seno a sláma jako zdroj vlákniny. Chov samic ve skupinách je nezbytný pro jejich mentální pohodu.

3 NEJVĚTŠÍ KOMERČNÍ CHOVATELÉ KRÁLÍKŮ V EU

NOSNICE

V komerčních chovech po celé EU žije více než 350 milionů nosnic – téměř polovina z nich musí žít v přeplněných klecích. Pro každého ptáka je zde k dispozici prostor jen o něco větší, než je plocha papíru A4. To je naprosto zbytečné. Slepice se musí vypustit z klecí a chovat v humánnějších podmínkách.

„Opravdu jsem doufal, že [obohacené klece]... vyřeší mnohé problémy welfare, ale komerční obohacené klece, které se nyní používají, toto očekávání rozhodně nesplňují...”

Ian Duncan, emeritní profesor a emeritní předseda pro welfare zvířat, Univerzita v Guelphu, Ontario, Kanada

© Shutterstock

Těžký život v kleci

V současnosti žije v EU více než 180 milionů slepic v takzvaných „obohacených“ klecích. Ty mají slepici umožňovat naplňování jejich různých behaviorálních potřeb, ale mezery v zákoně a omezení způsobená nedostatkem prostoru ve vertikálním směru a vysokými hustotami osazování znamenají, že možnost přirozeného chování je stále vážně limitovaná.

Slepice nemůže v „obohacené“ kleci prožít plnohodnotný život. Má velmi málo příležitostí k pohybu a nemůže létat. Klece by měly být vybaveny místem ke hrabání, ale jelikož v zákoně není stanoveno, jak velké by toto místo mělo být, mívá minimální rozměry. Materiál ke hrabání bývá slepicím poskytován jen málokdy. V těsných podmínkách klece by se z něj totiž uvolňovalo velké množství prachu.

Slepice nemají možnost se popelit. Hřady tu nejsou tak vysoko, aby dokázaly plnit svou hlavní funkci: umožnit slepicím hřadovat v takové výšce, kde se cítí v bezpečí před predátory.

Špatně umístěné hřady také překáží slepicím při pohybu v kleci a slepice na nich mohou být oklovávány jinými slepicemi zespoda. Stísněné podmínky brání slepicím v jejich základních projevech, například v protřepávání křídel. Takové znemožňování základních projevů může vést k frustraci a stereotypnímu chování. Nedostatek pohybu mívá za následek zdravotní problémy, například řídnutí kostí.

Kombinované klece

„Kombinované“ nebo „konvertibilní“ systémy ustájení jsou řady klecí v několika patrech nad sebou, které mohou mít otevřená dvířka. Tím vzniká vícepatrový halový systém. Po zavření dvířek je systém opět klecový.

Kombinované systémy nepředstavují vhodnou alternativu neklecového systému, a to z následujících důvodů:

- Ve většině případů zde není místo pro rampy, po kterých by ptáci mohli bezpečně přecházet z patra do patra.

- Hřady bývají často příliš nízko a na nich odpočívajícím ptákům hrozí oklovávání peří ptáky zespoda. Kvůli nízko položeným hřadům se ptáci nemohou cítit v bezpečí, což je jedna z klíčových funkcí, kterou má hřad pro ptáky plnit.

- Podlaha mezi jednotlivými patry je příliš úzká a neumožňuje hrabání ani popelení.

- Tento systém v sobě stále nese možnost uzavírání slepic pravidelně nebo natrvalo do klecí.

- Když jsou klece zavřené, hustota jejich osazení je srovnatelná s konvenčními klecovými systémy.

- Pravidelným zavíráním a otvíráním dveří se v ptácích může vypěstovat zvýšená frustrace a s ní související negativní projevy chování jako reakce na stále se opakující přechod z voliérového na klecový způsob chovu a obráceně.

- Chybí zde prvky, které jsou zásadní pro podporu důležitých aktivit, jako je hnízdění a hrabání.

Kombinované systémy nejsou uspokojivým zlepšením a je nepravděpodobné, že by je některý z důvěryhodných systémů značení potravin podle welfare certifikoval.

Alternativy s lepším welfare

Halové a voliérové chovy znamenají lepší welfare nosnic, kterým umožňují přirozené aktivity, jako je samostatné shánění potravy, hrabání a popelení. Také nabízejí mnohem větší svobodu pohybu: slepice mohou létat, běhat a mávat křídly. V EU mají halové a voliérové chovy nižší osazovací hustoty než klecové systémy: na jednom čtverečním metru zde žije devět nosnic, v porovnání se 13 nosnicemi na metr čtvereční v klecích.

Ve volných chovech s výběhem jsou slepice ustájeny v halách popsaných výše, ale během dne mají navíc přístup do venkovního výběhu, v němž se často nachází i stromy a keře. V ekologických chovech mají slepice také přístup ven a navíc žijí v menších hejnech a v porovnání s volnými chovy s výběhem mají ve vnitřní hale více prostoru.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí chopit iniciativy v ochraně všech evropských nosnic. Vyzýváme Komisi a členské státy, aby zakázaly používání klecí při produkci vajec a zajistily humánnější podmínky chovu nosnic.

Volné chovy s výběhem a ekologické chovy slepicím skýtají bohatší možnosti k pohybu, prozkoumávání okolí a shánění si potravy. Slepice si zpestřují jídelníček o vegetaci a hmyz. Také mohou hrabat v hlíně a popelit se, mohou trávit svůj život na čerstvém vzduchu a slunečním světle.

Legislativa

Zákaz chovu nosnic v holých klecích vstoupil v EU v platnost v roce 2012. Předcházela mu dlouholetá kampaň vedená organizací CIWF a dalšími organizacemi pro welfare zvířat.²

V EU však zůstávají povolené takzvané „obohacené“ klece. Jen několik členských států dosáhlo v tomto směru nějakého pokroku: obohacené klece jsou zakázány v Lucembursku³ a Rakousku⁴. V Německu budou obohacené klece zakázány od roku 2025 (s výjimkami od roku 2028). V Česku byl v roce 2020 odhlasován zákaz od roku 2027 a na Slovensku vláda a producenti vajec podepsali memorandum o ukončení klecových chovů do roku 2030. Francouzský prezident oznámil v roce 2017, že od roku 2022 se ve všech obchodech budou prodávat pouze vejce z chovů s výběhem.

Kromě více než 350 milionů slepic v komerčních chovech žilo v roce 2013 dalších asi 59 milionů v menších hejnech (méně než 350 slepic v chovu). Je pravděpodobné, že některé z těchto slepic jsou chovány v kleci. Jelikož se legislativa upravující komerční chovy nosnic na menší chovy nevztahuje, mohou takové slepice žít v holých klecích s menšími než minimálními zákonnými rozměry.

Každý rok je chováno v klecích 180 milionů dospělých nosnic, ale kromě nich bývá v klecích chováno také mnoho milionů kuřat a kuřic. Jejich životní podmínky nejsou ošetřeny žádnou specifickou legislativou, což znamená, že i ony mohou být chovány v holých klecích s menšími než minimálními rozměry. Neexistují statistiky, kolik kuřic je takto chováno v kleci, ale předpokládá se, že jejich počet každý rok výrazně přesahuje 100 milionů.

Legislativa na ochranu nosnic se v současné podobě nevztahuje na:

- hejna o méně než 350 slepicích
- kuřice (mladé slepice, které ještě nezačaly snášet)
- chovná hejna
- jiné druhy drůbeže

Evropská komise musí zajistit, aby nová legislativa pokrývala veškerou drůbež snášející vejce, bez ohledu na velikost hejna nebo stádium produkce.

Slepice v „obohacených“ klecích

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí nyní chopit iniciativy v ochraně všech evropských nosnic. Vyzýváme Komisi a členské státy, aby zakázaly používání klecí při produkci vajec a zajistily humánnější podmínky chovu nosnic. Zákaz klecí se musí také vztahovat na hejna o méně než 350 nosnicích.

KONEC
DOBY KLECOVÉ

mnohé z navštívených chovů splňují podmínky směrnice a používají „obohacené“ klece, přirozené potřeby zvířat v nich zůstávají stále nenaplněné.

Investigátoři nalézali slepice s bolestivě zkrácenými zobáky a vyškubaným peřím. Zvířata byla extrémně vystrašená a nervózní z lidského kontaktu. Některá byla příliš nemocná nebo zraněná a nemohla se pohybovat.

Podmínky v kleci byly stísněné a ptáci měli výrazně omezenou možnost pohybu.

DLOUHÁ CESTA KE SVOBODĚ

2012: Evropská směrnice na ochranu nosnic zakazující holé bateriové klece vešla v platnost.

2015: Proběhly tajné investigace vedené organizací CIWF ve čtyřech členských státech EU, které zkoumaly, jak vypadá život evropské nosnice v „obohacené“ kleci.

Záběry z deseti chovů ve Francii, Itálii, České republice a na Kypru odhalily přetrvávající utrpení milionů slepic, pro které doba klecová ještě neskončila...

Legální, přesto nesprávné: ačkoli

PROČ JE NAČASE UKONČIT DOBU KLECOVOU PRO SLEPICE V EU

- **Za mřížemi:** I když jsou nyní slepice chovány v takzvaných „obohacených“ klecích, stále celý svůj snáškový život stráví zavřeně v kleci. V EU takto žije téměř 50 % z více než 350 milionů nosnic v komerčních chovech.
- **Nedostatek místa:** V obohacených klecích má každá slepice prostor o ploše pouhých 750 cm², to je o trochu více než plocha papíru A4. Minimální výška klece je jen 45 cm.
- **Omezené činnosti:** Slepice zde nemohou svobodně běhat, létat, hrabat v zemi, popelit se, dýchat čerstvý vzduch ani se vyhřívat na slunci.
- **Průměrná velikost slepice:** Rozpětí křídel: 76 cm; výška: 25 cm – 38 cm.

CHOVNÉ SYSTÉMY PRO NOSNICE

OBOHACENÉ A KOLONIOVÉ KLECE

ŠPATNÉ silně limitují přirozené projevy chování, jako je pohyb a popelení. Každá slepice zde má jen o něco více místa, než je plocha papíru A4.

HALY

LEPŠÍ umožňují některé přirozené činnosti, jako je hledání potravy, hrabání a popelení.

VOLNÉ CHOVY A BIOCHOVY

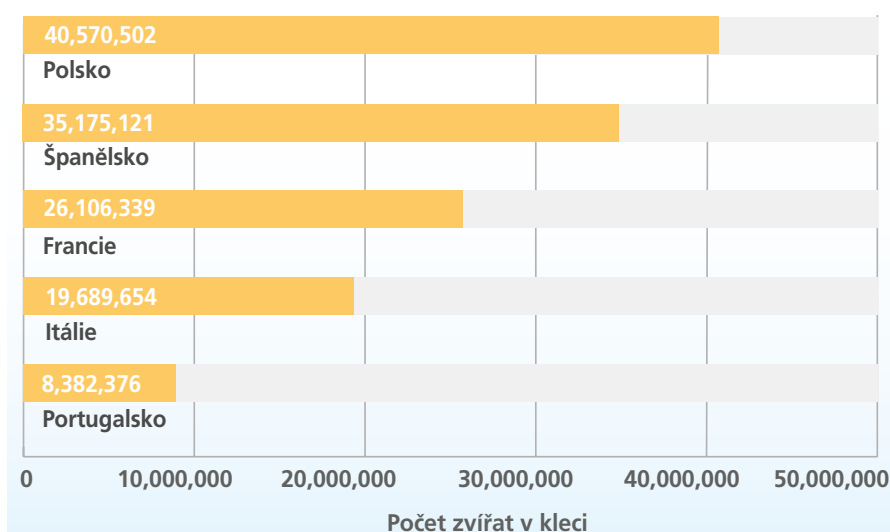
NEJLEPŠÍ umožňují širokou řadu aktivit a zaručují přístup do venkovního výběhu a dostatek prostoru k pohybu.

Průmysl se mění

Stovky největších evropských obchodníků a značek – včetně Danone, Nestlé, Aramarku, Lidlu a Sodexy – se zavázaly, že budou v celé oblasti prodávat a používat pouze neklecová vejce.

5 NEJVĚTŠÍCH KOMERČNÍCH CHOVATELŮ NOSNIC V KLECÍCH V EU

Slepice v obohacené kleci

PRASNICE

V EU žije více než 11 milionů prasnic. Většina z nich stráví téměř polovinu každého roku v kleci, ve které se nemohou dokonce ani otočit. Prasnice bývají zavřené do klece přibližně na 5 týdnů v rané fázi březosti. Poté jsou do ní zavřené znovu, přibližně týden před porodem, na dalších pět týdnů. Prasnice rodí v kleci a selata kojí skrz její mříže. Po vypuštění z klece je znovu oplodněna a klecový koloběh se opakuje.

Prasnice musí být vypuštěny z klecí a chovány v humánnějších podmínkách.

„Dokázali jsme, že prasata sdílejí mnohé kognitivní schopnosti s dalšími vysoce inteligentními druhy, jako jsou psi, šimpanzi, sloni, delfíni a dokonce i lidé. Věda má pádné argumenty, proč je načas přehodnotit celý náš vztah k prasatům.“

Neurovědkyně Lori Marino z Emory University

© istockphoto

Klece pro prasnice

Individuální kotec pro březí prasnice: úzká kovová klec, ve které je prasnice zavřena po dobu až 5 týdnů v rané fázi březosti.

Abnormální chování prasnic v kotcích: „okusování“ mříží

Porodní klec: úzká kovová klec, do které je prasnice zavřena jeden týden před porodem, a zůstane v ní až do doby odstavu selat ve věku 21–28 dní. Klec jí brání v péči o selata: nemůže dělat nic jiného, než jen ležet a skrz mříže selata kojit.

Po odebrání selat je prasnice vypuštěna z porodní klece a do několika dnů znovu oplodněna. Poté se vrátí do individuálního kotce pro březí prasnice a celý koloběh se opakuje.

Těžký život v kleci

Prasnici, která je zavřena v kleci, je zcela upírána autonomie. Nemůže se věnovat mnoha základním činnostem. Z vnímavé a vysoce citlivé bytosti je redukována na výrobní jednotku zavřenou v kleci. Nemůže prožít plnohodnotný život.

Individuální kotec, ve kterém je prasnice zavřena po dobu pěti týdnů v rané fázi březosti, znemožňuje prasnici kontakt s dalšími prasaty a kálet a močit jinam, než kde odpočívá. Nemůže udělat ani krok a dokonce se ani otočit. Tyto nesmírně stísnující podmínky mohou v prasnici vyvolávat abnormální projevy chování, například okusování mříží klece,

nadměrné pití a apatii. Z nedostatku pohybu jí hrozí řídnutí kostí a z ležení ve vlastních výkalech močové infekce.

Prasnice rodí dvakrát ročně a v období jednotlivých porodů tráví čtyři až pět týdnů v porodní kleci. Z dlouhého ležení na tvrdé, často holé betonové podlaze mívá bolestivé léze a otlaky. Během porodu prasnice nemůže udělat ani krok, dokonce se nemůže ani otočit, aby změnila polohu. Porodní klece prasnici také brání v následování silného přirozeného nutkání vytvořit před porodem hnízdo, pečovat o selata i odpočívát mimo jejich dosah.

Frustrace z nepřirozených podmínek může vést k opožděnému nebo zdlouhavému porodu a většímu procentu mrtvě narozených selat a zraňování selat prasnicí.

Alternativy s vyšším welfare

Alternativy k individuálním kotcům: Mnoho prasnic v EU v současnosti tráví celou dobu březosti ve skupinových chovech, buď pod střechem, nebo ve volných venkovních výbězích.

Dobrý systém ustájení pro prasnice vytváří zajímavé prostředí, které umožní celou řadu přirozených aktivit. Prasnice dostávají materiál, v němž mohou rýt a hledat potravu. Každé zvíře zde má prostor alespoň 3 čtvereční metry a v kotci se nachází více funkčních prvků, například oddělené prostory pro krmení, odpočinek a aktivitu.

Alternativa k porodním klecím: Mnoho prasnic je nyní během porodu a kojení selat chováno v obohaceném prostředí. Prasnice dostane dostatek prostoru a podestýlky, aby mohla následovat své přirozené předporodní hnízdící instinkty.

Může se věnovat svým selatům a v případě potřeby se od nich může odsunout do ústraní a odpočívát. Volné porodní systémy jsou humánnější a z ekonomického hlediska realizovatelné.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí chopit iniciativy v ochraně všech prasnic před nelidskými klecovými chovy. Jsme přesvědčeni, že by EU a všechny členské státy měly následovat příkladu jiných zemí a zavést úplný zákaz individuálních a porodních klecí s přechodem na humánnější alternativy.

Prasnice uvězněná v porodní kleci

Legislativa

Až do roku 2013 bylo na většině území EU možno používat individuální kotce po celou dobu březosti. Současná evropská směrnice na ochranu prasat zakazuje používání individuálních kotců po uplynutí prvních čtyř týdnů od inseminace. Prasnice musí být chovány ve skupinách až do týdne před datem porodu.

Používání individuálních kotců bylo úplně zakázáno ve Švédsku v roce 1988⁶ a v Norsku v roce 2000⁸.

V Nizozemí se individuální kotce smí používat po dobu maximálně čtyř dnů.⁹ Všechny nové chovné jednotky pro prasata postavené v Dánsku po roce 2015 smí používat individuální kotce maximálně po dobu 3 dnů a do roku 2035 se toto nařízení bude vztahovat na všechny chovné jednotky.¹⁰ V Rakousku je doba, kterou prasnice může strávit v individuálním kotci, omezená na maximálně 10 dní.¹¹ Německo ukončí používání individuálních kotců v roce 2030.

Běžné používání porodních klecí je zakázané v Norsku¹², Švédsku¹³ a Švýcarsku¹⁴. Od roku 2033 bude v Rakousku omezena doba, kterou prasnice může strávit v porodní kleci, jen na „kritické dny“ v období porodu (asi 4-7 dní)¹¹. Německo omezí dobu strávenou v porodní kleci na maximálně pět dní od roku 2035.

Ve zbytku EU jsou porodní klece povolené a běžně používané po dobu až 5 týdnů při každé březosti.

Prasnice musí родit v porodní kleci a zůstane v ní uvězněná 4–5 týdnů

Obtížná kontrola plnění

Pro státní orgány je přirozeně velmi obtížné zjišťovat, zda byla prasnice zavřená v individuálním kotci déle, než je maximální povolená doba. Jakákoli doba strávená v těchto extrémně stísněných kotcích je příliš dlouhá, ale jejich nehumánnost spočívá především v reálném riziku, že v nich prasnice mohou být ponechávány déle než čtyři týdny po inseminaci. Plošný zákaz všech těchto zařízení by výrazně zvýšil životní pohodu prasnic a úřadům by se navíc snadněji kontrolovalo jeho dodržování.

REALITA KLECÍ A KOTCŮ

Prasnice

Během posledních několika let navštívila organizace CIWF mnoho prasečích farem po celé EU.

Při investigacích na polských farmách v roce 2017 se zoufalá realita života v porodních klecích a individuálních kotcích prokazovala na jedné farmě za druhou.

Nejen že prasnice nemohly udělat ani krok, nemohly se dokonce ani bez velkých obtíží postavit nebo si lehnout. Kovové tyče a slabé nohy s přerostlými spárky jim bránily i v těchto jednoduchých pohybech. Devadesát procent prasnic bylo umístěno hlavou směrem ke zdi a zády do chodby. Děsily je zvuky

a kolem chodící lidé, ale nemohly se ke zdroji hluku otočit ani chránit svá selata, jak je pro ně přirozené.

Prasnice, které byly těsně před porodem, se pokoušely najít pohodlnou polohu, ale to bylo zcela nemožné. Celý porod musely přetrpět na tvrdé podlaze, aniž by se převálily nebo protáhly.

Jelikož selata neměla k dispozici žádný materiál ke hraní, mnohdy prasnici okusovala ocas. Prasnice nemohla ani otočit hlavu a nezbylo jí, než to snášet.

Prasnice neměly možnost hledat si potravu přirozeným způsobem a často repetitivně okusovaly kovové zábrany nebo kousaly naprázdno.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí nyní chopit iniciativy v ochraně prasnic před bezohlednými klecovými chovy. CIWF vyzývá EU a všechny členské státy, aby zavedly úplný zákaz používání individuálních a porodních kotců ve prospěch humánnějších vnitřních nebo venkovních chovů.

KONEC DOBY KLECOVÉ

PROČ JE NAČASE UKONČIT DOBU KLECOVOU PRO PRASNICE V EU

- **Za mřížemi:** Každý rok se v EU chová více než 11 milionů prasnic. Přibližně 85 % z nich je zavřených v individuálních kotcích nebo porodních klecích.
- **Průměrná velikost prasnice:** šířka: 40 cm; délka: 171 cm.
- **Velikost individuálního kotce / porodní klece:** šířka: 60 cm; délka 200–240.

SYSTEM USTÁJENÍ PRASNIC

VNITŘNÍ INTENZIVNÍ

ŠPATNÉ

Používá individuální kotce a porodní klece, bez jakýchkoli obohacujících prvků, silně omezuje prasnici v pohybu a vykonávání přirozených aktivit.

VNITŘNÍ S LEPŠÍM WELFARE

LEPŠÍ

Nepoužívá individuální kotce ani porodní klece. Prasnice jsou ustájené uvnitř ve skupinách po celou dobu březosti a rodí v kotcích, ve kterých se mohou otočit. Dostávají také materiál pro stavbu hnízda a podestýlku.

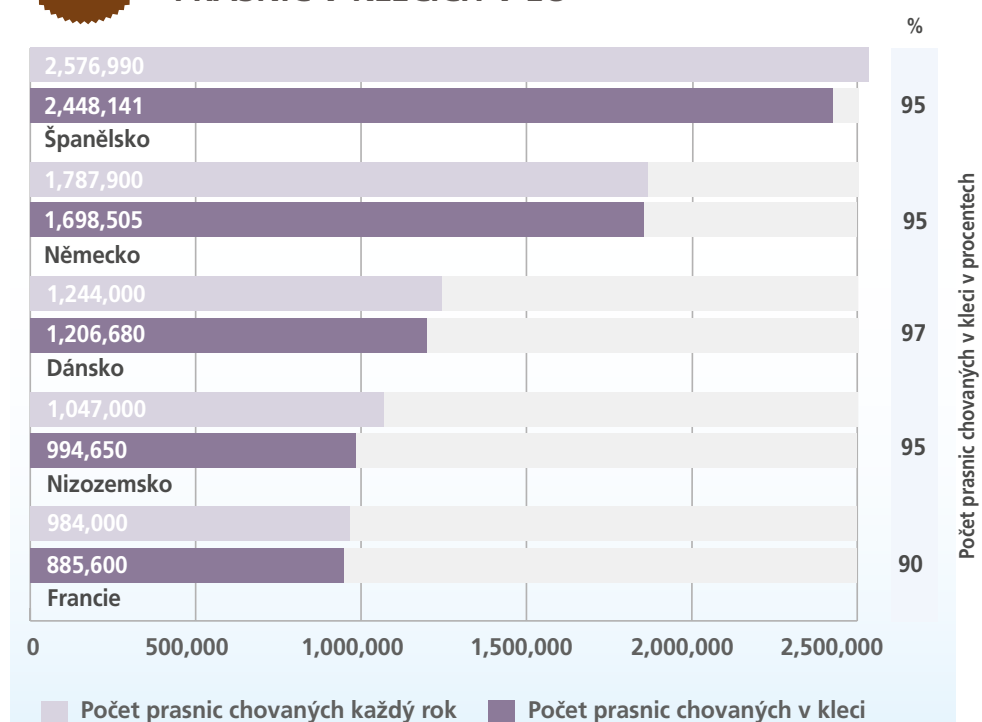
CHOV S VÝBĚHEM NEBO EKOLOGICKÝ CHOV

NEJLEPŠÍ

V EU neexistuje žádná zákonem stanovená definice chovu prasat s výběhem, ale členské státy mají povinnost dodržovat předpisy týkající se tvrzení na obalu potravin. Etikety udávající chovy s výběhem by měly zajišťovat, že v tomto chovu mělo zvíře přístup ven a nebylo uzavřeno v individuálním kotci nebo porodní kleci.

5

NEJVĚTŠÍCH KOMERČNÍCH CHOVATELŮ PRASNIC V KLECÍCH V EU

Legislativa EU o ekologických chovech

Evropský zákon o ekologických chovech zakazuje používání jakýchkoli klecí a vyžaduje, aby zvířata měla venkovní výběhy a podestýlku. Selata v biochovech zůstávají u matky déle, a tím se snižuje jejich stres a potřeba antibiotik. Členské státy mívají zavedené vlastní certifikační programy které jdou nad rámec evropského zákona o biochovech a zajišťují nejlepší dosažitelný welfare.

KŘEPELKY

V EU je na maso a vejce chováno přinejmenším 140 milionů křepelk, z nichž mnoho musí žít v klecích, ve kterých nemohou projevovat ani to nejzákladnější přirozené chování. Jelikož již existují humánní alternativy, je takové utrpení zcela zbytečné.

Těžký život v kleci

Jedním z nejzávažnějších problémů křepelk v kleci z hlediska welfare je spojen s jejich vrozenou úlekovou reakcí. V ohrožení křepelky vzlétnou rychle vzhůru, aby unikly nebezpečí. Tato reakce se v klecových chovech spouští velmi snadno, například příchodem lidí, a ptáci, kteří při ní narážejí hlavou do stropu klece, se mohou poranit.

Stejně jako nosnice mají křepelky v kleci velmi omezený pohyb a mohou zažívat extrémní frustraci. Nemohou se věnovat většině svých přirozených činností, jako je běhání, popelení a shánění potravy.

V některých chovech bývá v jediné kleci natěsnáno až 80 ptáků. Z naprostého nedostatku prostoru jsou stresováni, častěji si vyškubávají peří a klesá jejich příjem potravy.

Alternativní systémy s vyšším welfare

V případě křepelk patří mezi systémy s vyšším welfare chovy s výběhem a správně vedené halové chovy, které poskytují dostatek prostoru a rozmanité prostředí, například místa k popelení. Některé halové chovy mívají

i přístup ven. Zem musí být dostatečně pokryta porostem a simulovat tím přirozené prostředí křepelk skýtající úkryt. Zároveň musí chov poskytovat dostatečný prostor, aby křepelky mohly vzlétat.

Legislativa

Zatím neexistuje žádná specifická celoevropská legislativa na ochranu křepelk na farmách. Uplatňuje se obecná evropská směrnice na ochranu hospodářských zvířat a legislativa týkající se welfare příslušné země. V nich však nejsou stanoveny žádné specifické podmínky ochrany křepelk. Znamená to, že holé bateriové klece, jaké vidíte níže, se používají běžně.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí chopit iniciativy v ochraně křepelk. Vyzýváme Komisi a členské státy, aby podnikly efektivní kroky, které ukončí klecový způsob chovu křepelk a zajistí křepelkám život v humánnějších podmínkách.

Křepelky v holé bateriové kleci

PROČ JE NAČASE UKONČIT DOBU KLECOVOU PRO EVROPSKÉ KŘEPELKY

- **Za mřížemi:** V celé EU je na maso a vejce chováno nejméně 140 milionů křepelk. Mnohé z nich stráví celý život namačkané v kleci až s 80 dalšími ptáky.
- **Velikost křepelky:** rozpětí křídel: 36 cm, délka těla: 18 cm.
- **Naprostý nedostatek místa:** Ve skupinových klecích může žít až 80 křepelk. Každá z nich má prostor pouhých 9,3 x 9,3 cm, což je méně, než měří průměrný smartphone.

SYSTÉMY CHOVU KŘEPELEK

HOLÉ KLECE A HALY:

ŠPATNÉ

drasticky omezují možnost přirozeného chování. Nedostatek úkrytů způsobuje, že křepelky často ze strachu vzlétávají a narážejí hlavou do stropu klece.

HALY S LEPŠÍM WELFARE:

LEPŠÍ

poskytují více prostoru, obohacující prvky a je zde denní světlo. Umožňují mnohé z přirozených projevů chování, například popelení.

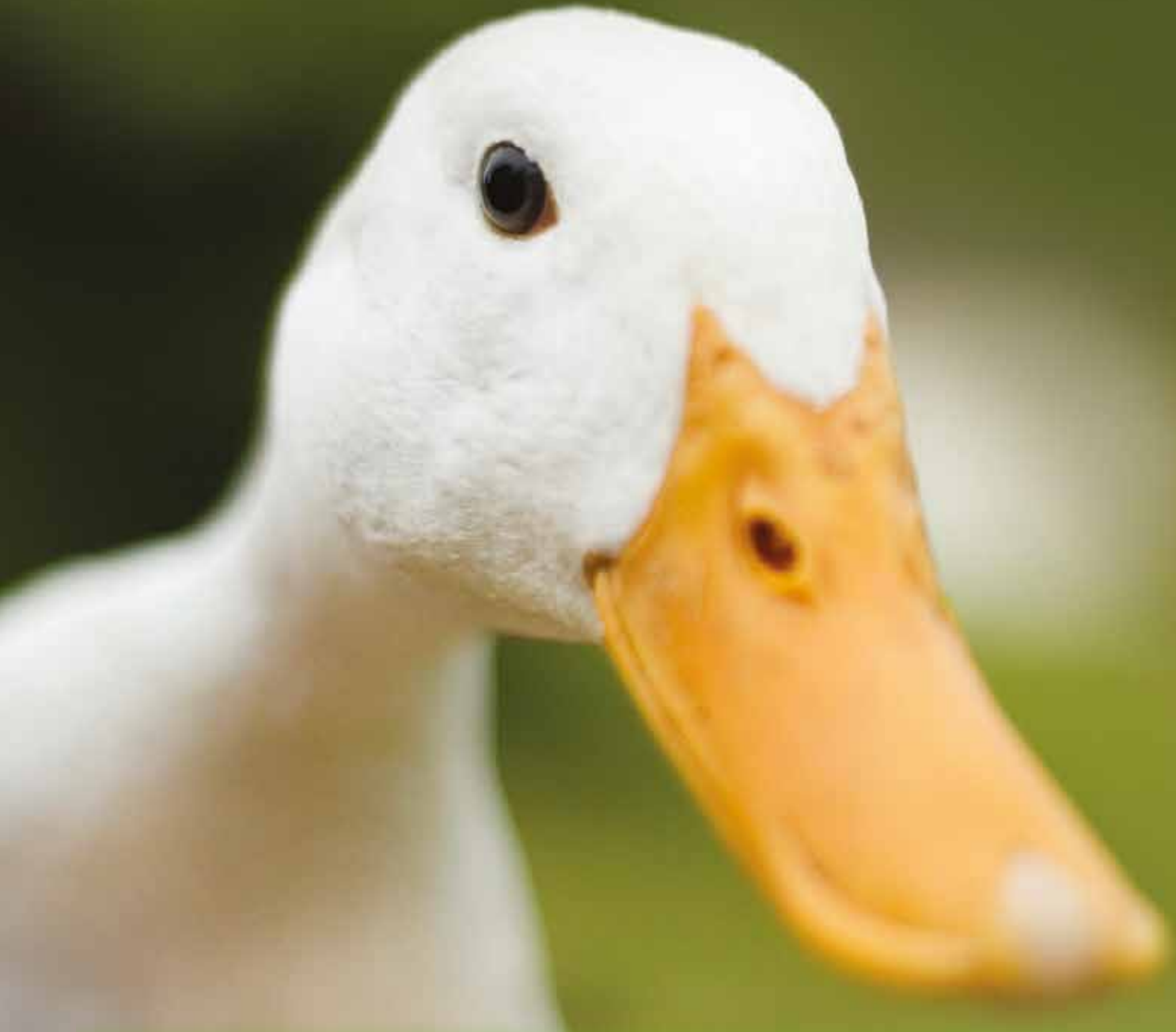
CHOVY S VÝBĚHY:

NEJLEPŠÍ

umožňují přístup ven do výběhu, kde se mohou křepelky věnovat celé škále přirozených činností, včetně shánění potravy hrabáním.

KACHNY A HUSY

V EU se každý rok chová přibližně 40 milionů kachen a hus pro foie gras (ztučnělá játra), přičemž kachny tvoří asi devadesát procent. Většina z nich je na poslední dva týdny života zavřena do klecí a násilně vykrmována. Zavírání zvířat do klecí i násilné vykrmování jsou nehumánní a zcela zbytečné praktiky.

„Skupinové klece pro kachny jsou stísněné, nevybavené a místo pevné podlahy mají jen holé pletivo. Není tu žádné stelivo ani místo vyhrazené na odpočinek. Ptáci vykazují averzivní chování k násilnému vykrmování, během něhož jsou natlačeni a fixováni u přední stěny klece.“

Profesor Donald M. Broom, emeritní profesor pro welfare zvířat na katedře veterinárního lékařství Cambridgeské univerzity. Spoluautor článku *The welfare of ducks during foie gras production (Welfare kachen při produkci foie gras)*¹⁶

© istockphoto

Těžký život v kleci

Většina kachen a hus chovaných na foie gras stráví poslední dva týdny života v kleci, ačkoli před tím měly přístup do venkovního výběhu. Nejenže jsou zavřené v kleci, ale také jsou násilně vykrmované velkým množstvím potravy, aby se jejich játra zvětšila až na desetinásobnou velikost oproti normálnímu stavu, což ptákům způsobuje nesmírné utrpení.

Klece bývají malé a s pletivem místo podlahy. Není tu žádná podestýlka ani pevná podlaha k odpočinku. Kromě napáječky jsou klece zcela holé. U ptáků se začnou objevovat poruchy chůze a držení těla, léze na křídlech a otlaky na běhácích. Násilné vykrmování může způsobovat záněty a poranění jícnu.

Neexistují žádné alternativy s vyšším welfare

Foie gras vyráběné za pomoci násilného vykrmování je ve své podstatě vždy kruté a je nutné jej zakázat.

Legislativa

V evropské legislativě je vyžadováno, aby se v chovech kachen a hus používaly vhodné podlahy, které nebudou zvířatům působit nepohodlí a budou pokryty vhodným podestýlkovým materiálem. Jako obohacující prvek se dodává sypký materiál a chovné prostředí nezůstává holé.¹⁷ Na většině farem na výrobu foie gras se však tyto zásady během období násilného vykrmování nedodržují. Kachny jsou tu běžně

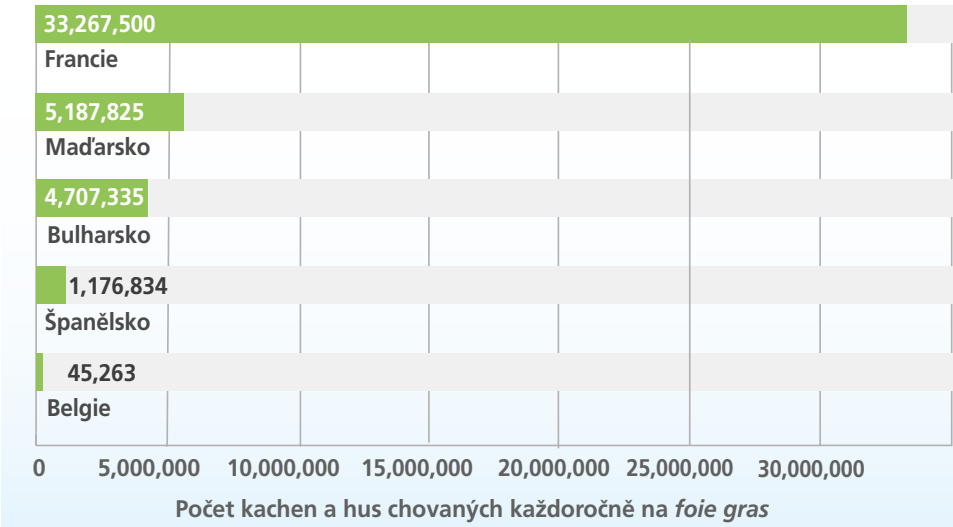
chovány na pletivové podlaze v holých klecích.

Násilné vykrmování zvířat z jiných než léčivých důvodů, které je podstatou současné výroby foie gras, je specifickými zákony výslovně zakázáno v šesti z devíti spolkových zemích Rakouska, České republiky, Dánsku, Finsku, Německu, Itálii, Lucembursku, Norsku, Polsku a výkladem obecných zákonů na ochranu zvířat také v Irsku, Švédsku, Švýcarsku, Nizozemí.

Kachna při násilném vykrmování ve Francii

5 NEJVĚTŠÍCH EVROPSKÝCH VÝROBCŮ FOIE GRAS

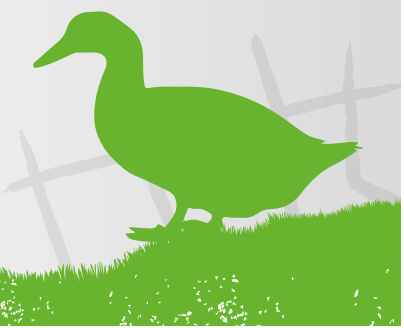

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí chopit iniciativy v ochraně kachen a hus. Vyzýváme Komisi a všechny členské státy, aby zavedly legislativu, která výslovně zakáže chov kachen a hus v klecích a veškeré praktiky násilného vykrmování zvířat.

PROČ JE NAČASE UKONČIT DOBU KLECOVOU PRO KACHNY A HUSY CHOVANÉ V EU NA FOIE GRAS

- **Za mřížemi:** Kachny a husy jsou na poslední dva týdny svého 8–11týdenního života uzavřeny do klece a zde jsou 2–4krát denně násilně krmeny.
- **Rozměry klece:** Každá kachna či husa má pro sebe prostor o rozloze přibližně 2 listů papíru A4.
- **Holé klece:** Kachny a husy žijí na holém drátěném pletivu, v klecích, které jsou úplně prázdné až na napáječku.

TELATA

Každým rokem se dojnícím v EU narodí okolo 20 milionů telat. Z omezených dat, která jsou k dispozici, víme, že více než polovina, pravděpodobně přes 75 %, těchto telat stráví prvních 8 týdnů svého života v malých, individuálních boxech s omezeným sociálním kontaktem.

„Telata jsou sociální zvířata, která se učí svoji roli v hierarchii skupiny již v brzkém věku. Zkušenosti ukazují, že chov telat stejné věkové kategorie v malých skupinách od jejich prvních dní může velmi dobře fungovat.“

Marta Brscic, docentka z katedry veterinárních léčiv a zdraví zvířat (MAPS), Univerzita v Padově. Evropská veterinární specialista v oboru welfare zvířat, etiky a práva v EBVS®

© istockphoto

Těžký život v individuálním boxu

Novorozené tele, které je určeno na produkci telecího masa, je od své matky obvykle odebráno několik hodin po porodu poté, co se od krávy napije kolostra (mleziva) obsahujícího protilátky, anebo okamžitě po narození, přičemž je mu kolostrum podáno z láhve. Oddělení krávy od novorozeného telete a jeho následné uzavření do individuálního boxu způsobuje oběma obrovský a dlouhotrvající stres. Když jsou telata ustájena v individuálních boxech, je jim také odepřen řádný kontakt s ostatními telaty.

V přirozených podmínkách leží nově narozená telata spolu ve skupinách, zatímco se jejich matky odejdou napást. Vytváří si mezi sebou silná pouta, která mohou trvat i celý život. Pouta jsou posilována blízkým

tělesným kontaktem a vzájemným olizováním. Avšak podle Směrnice Rady 2008/119/ES mohou být telata krátce po porodu krávě odebrána a zavřena do individuálních boxů až na dva měsíce. Třebaže podle legislativy musí mít telata možnost vidět ze svého kotce ostatní telata, chov v izolaci poškozuje jejich fyzický i sociální vývoj. Vědecké studie uvádějí, že u telat chovaných v izolaci nedochází k řádnému vývoji sociálních dovedností, že mají potíže vypořádat se s neznámými situacemi a vykazují kognitivní poruchy. Tomuto zacházení je v EU vystaveno více než 12 milionů telat ročně. Ve standardních komerčních provozech je tele po dvouměsíční izolaci přesunuto do skupiny o velikosti až 80 telat, ustájených často v holých a přeplněných přístřešcích s nevhodnou roštovou podlahou.

CO JE TŘEBA UDĚLAT?

Evropská komise se musí chopit iniciativy v ochraně telat před utrpením. CIWF žádá EU a všechny členské státy, aby zavedly úplný zákaz individuálních boxů pro telata a daly přednost humánnějším alternativám.

Čerstvě narozená telata jsou oddělena od svých matek a individuálně ustájena na prvních 8 týdnů jejich života

Alternativy s vyšším welfare

Pouze malá část evropských telat dojníc je chována od narození ve skupinovém ustájení, které zahrnuje všechny klíčové benefity pro jejich psychické zdraví. Telata ustájená ve skupině mají větší prostor pro pohyb. Více si hrají, což je důležitým zdrojem učení a emoční pohody. Tato telata jsou aktivnější a mohou projevovat přirozené sociální chování jako například vzájemná péče o srst. Vyvinou se u nich také lepší sociální dovednosti a emoční pružnost, což jim pomáhá zvládat stres.

Telata ustájená ve skupině jsou schopna se lépe vypořádat s náročnými procedurami, včetně fixace a odebírání vzorků krve, a po separaci od matky se snižuje intenzita jejich hlasových projevů. Chov telat ve skupinách je dobrý jak z hlediska welfare, tak užitkovosti. Sociální facilitace, kdy telata vzájemně napodobují své chování, může vyústit ve vyšší příjem potravy. Telata ustájená ve dvojicích vykazují vyšší přírůstek na váze a začínají přijímat pevnou stravu dříve než telata ustájená individuálně. Konzumují více koncentrovaného krmiva v častějších dávkách, což přetrvává i v průběhu odstavu. Naopak frustrace z nemožnosti naplňovat přirozené motivace může

vyústit v neadaptivní chování.

Individuálně ustájená telata mohou vykazovat výkyvy ve váhových přírůstcích - přejídat se, trpět zažívacími poruchami a následně přijímat méně krmiva. V lepších systémech je telatům poskytována sláma a ideálně i přístup ven. V mnoha ekologických systémech jsou telata chována ve skupinách, kde jsou kojena starší krávy, která už byla vyřazena ze stáda dojníc. Takové chovy poskytují zvířatům větší pohodlí, snížené riziko zranění a lepší možnosti projevit své přirozené chování, sociální interakce i pohybovat se – to vše je životně důležité pro welfare telat. Z hlediska welfare jsou nejlepší systémy, kde jsou telata chována s matkami pohromadě ve stádě. Jedna taková farma, The Ethical Dairy ve Skotsku, udává, že při tomto způsobu chovu se zlepšilo zdraví zvířat a účinek na spokojenost krav byl ohromující.

Prevence nemocí a omezení vzájemného sání

Předcházení nemocem, jako například průjmovým onemocněním či zápalům plic, a omezení vzájemného sání pupků u telat bývají hlavní odůvodnění pro držení telat v individuálních boxech.

Nicméně takovéto uvěznění je příliš extrémní opatření a tyto problémy

lze snadno vyřešit, i když nejsou telata v boxech. U telat, která jsou chována v přirozených podmínkách, jsou zažívací a respirační infekce takový problém. Riziko těchto onemocnění u telat ustájených ve skupinách uvnitř budov může být sníženo zajištěním dobrého managementu a vhodného ustájení. Pro telata je důležité kvalitní kolostrum, jež jim poskytuje protilátky hned po porodu. Mladá telata z různých farem by měla být chována v odlišných skupinách. Kotce by měly být čisté, dobře větrané a vystlané.

V přirozených podmínkách sají telata od matek dle své potřeby, obvykle šestkrát i vícekrát za den.

Evropská legislativa vyžaduje, aby byla telata, oddělená od svých matek, krmena minimálně dvakrát denně. Telata jsou pak extrémně hladová, když čekají na krmení, a pokoušejí se sát cokoli v dosahu - včetně pupků jiných telat, což vede k infekcím. Sání pupků lze zamezit tak, že je skupinovému ustájeným telatům umožněno sát a nenechávají se hladovět. Skupinovému ustájeným telatům může být průběžně podávána náhražka mléka, kterou mohou sát z umělého vemene, takže kdykoli mají hlad, mohou se nakrmit.

Skupinové ustájení telat s vyšším welfare v EU

Legislativa

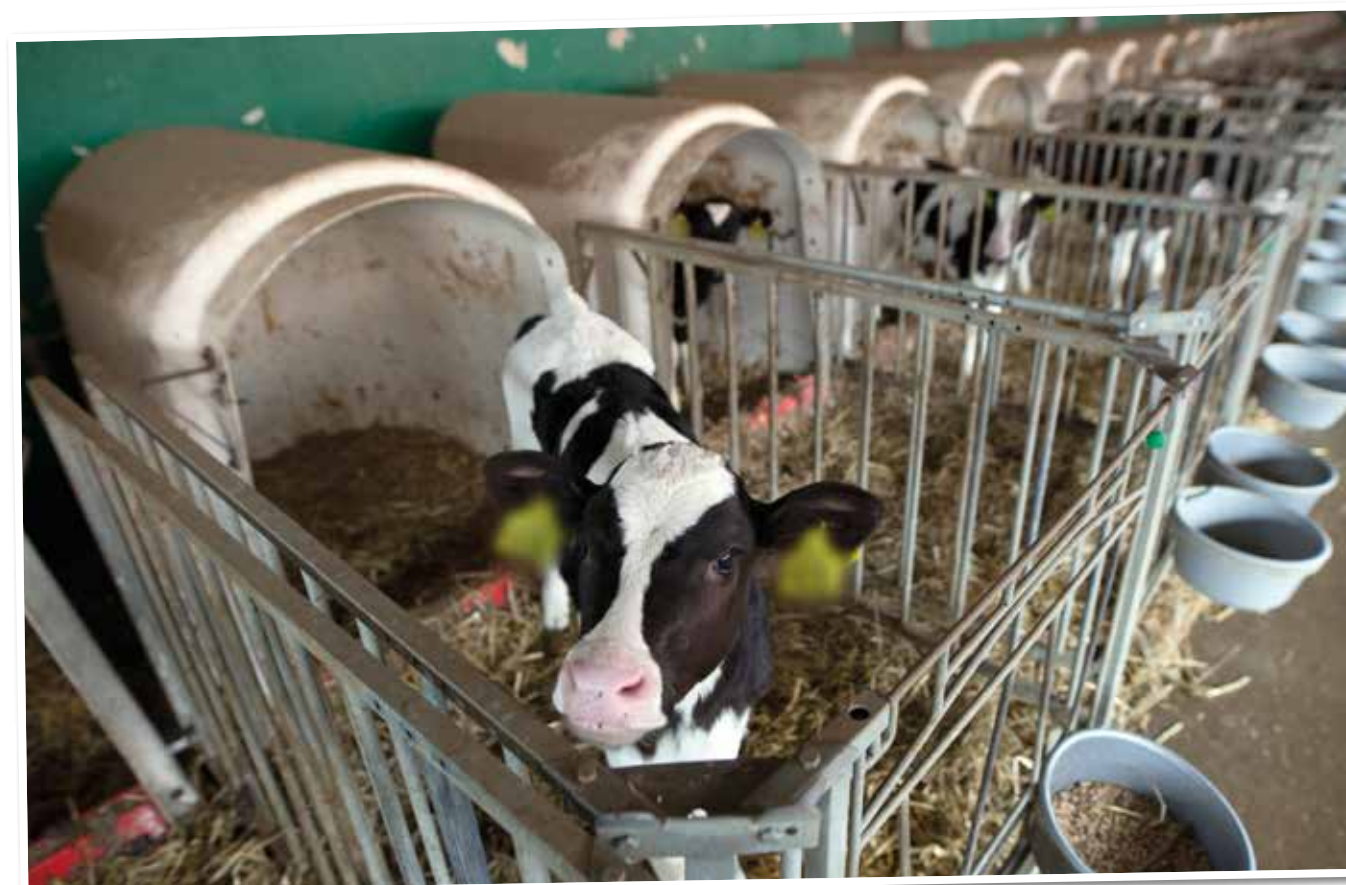
Díky dlouhodobé kampani CIWF a dalších organizací na ochranu zvířat začal v roce 2007 v celé EU platit zákaz úzkých kotců pro telata určená na bílé telecí maso. V těchto kotcích se telata nemohla ani otočit a mnohá z nich byla přivázána za krk.

Nicméně i přes zákaz z roku 2007 povoluje Směrnice Rady 2008/119/ES, kterou se stanoví minimální požadavky pro ochranu telat, aby byla telata zavřená v individuálních boxech po dobu až 8 týdnů, což představuje závažné welfare problémy. Směrnice požaduje, aby si izolovaná telata mohla bez potíží lehnout, odpočívat, postavit se a pečovat o tělo. Box musí mít

perforované stěny, což umožňuje vizuální a hmatový kontakt.

Nicméně i tak způsobuje ustájení v individuálních boxech telatům závažné welfare problémy, včetně:

- chybějícího prostoru k pohybu,
- výrazně omezené sociální interakce,
- dlouhodobých problémů v sociálním vývoji.

Tele v individuálním kotci

REALITA INDIVIDUÁLNÍCH BOXŮ

V roce 2019 provedl CIWF průzkum na pěti typických polských mléčných farmách. Utajení vyšetřovatelé objevili mladá telata dojníc natěsnaná v malých kotcích s minimem příležitostí ke hrám, pohybu či sociálnímu kontaktu.

Také jsme zdokumentovali různá porušení evropské směrnice, včetně:

- telat přenesených ihned po narození do uzavřených dřevěných kotců bez možnosti očního kontaktu či dotyku s ostatními zvířaty,
- izolace trvající déle než 8 týdnů: na jedné farmě byla některá telata, jejichž stáří bylo odhadnuto na 3 - 4 měsíce, stále chována v individuálních kotcích v rozporu s evropskou směrnicí.

Individuální box pro tele

ZEMĚ	NOSNICE		KRÁLÍCI		PRASNICE			VŠECHNA ZVÍŘATA
	 KONEC DOBY KLECOVÉ		 KONEC DOBY KLECOVÉ		 KONEC DOBY KLECOVÉ			
	Počet za rok	Počet v kleci (% v kleci)	Počet za rok	Počet v kleci (% v kleci)	Počet za rok	Počet v kleci pro březí prasnice (% v kleci pro březí prasnice)	Počet v porodní kleci (% v porodní kleci)	Počet v kleci (včetně křepelek, hus a kachen)
Belgie	10,769,525	4,006,263 (37%)	2,876,572	0*	396,490	372,701 (94%)*	372,701 (94%)*	4,421,511*
Bulharsko	4,800,379	3,230,655 (67%)	8,556	8,224 (96%)*	50,860	45,774 (90%)*	45,774 (90%)*	7,521,255*
Chorvatsko	2,112,958	1,422,021 (67%)	4,177	4,015 (96%)*	125,000	53,250 (43%)*	53,250 (43%)*	1,479,286*
Česká republika	6,732,730	4,982,220 (74%)	655,838	630,397 (96%)*	130,680	102,205 (78%)*	129,373 (99%)	5,741,991*
Dánsko	4,203,583	546,466 (13%)	0	0	1,244,000	808,600 (65%)*	1,206,680 (97%)*	1,753,146*
Estonsko	1,154,464	908,563 (78%)	0	0	25,800	19,363 (75%)*	24,510 (95%)*	1,033,073*
Finsko	4,349,092	2,435,492 (56%)	0	0	92,200	53,476 (58%)*	87,590 (95%)	2,523,082*
Francie	48,255,709	26,106,339 (54%)	29,000,000	27,985,000 (97%)	984,000	708,480 (72%)*	885,600 (90%)	84,810,689*
Irsko	3,651,519	1,880,532 (51%)	0	0	143,970	108,049 (75%)*	136,772 (95%)*	2,017,304*
Itálie	39,857,600	19,689,654 (49%)	24,500,000	23,642,500 (97%)	556,010	412,893 (74%)*	522,649 (94%)*	43,854,804*
Kypr	633,298	372,379 (58%)	9,702	9,326 (96%)*	32,730	25,598 (78%)*	32,403 (99%)*	414,108*
Litva	2,973,705	2,643,624 (88%)	0	0	42,500	19,809 (47%)*	25,075 (59%)*	2,668,699*
Lotyšsko	2,996,526	2,448,162 (81%)	30,000	28,836 (96%)*	34,450	24,494 (71%)*	31,005 (90%)*	2,508,003*
Lucembursko	114,200	0	0	0	4,720	3,058 (65%)*	3,870 (82%)*	3,870*
Maďarsko	7,242,765	5,091,664 (70%)	4,350,000	2,610,000 (60%)	231,000	69,300 (30%)*	182,490 (79%)*	12,085,196*
Malta	348,822	346,729 (99%)	50,000	48,060 (96%)*	3,560	3,382 (95%)*	3,560 (100%)*	398,349*
Německo	54,900,379	3,294,023 (6%)	3,400,000	3,268,109 (96%)*	1,787,900	1,430,320 (80%)*	1,698,505 (95%)	8,260,637*
Nizozemsko	32,092,213	4,525,002 (14%)	25,000	10,000 (40%)	1,047,000	942,300 (90%)*	994,650 (95%)*	5,529,652*
Polsko	49,415,958	40,570,502 (82%)	1,010,000	970,821 (96%)*	756,800	263,064 (35%)*	332,992 (44%)*	41,874,314*
Portugalsko	9,724,334	8,382,376 (86%)	4,295,940	4,129,294 (96%)*	234,250	162,851 (70%)*	206,140 (88%)*	12,784,077*
Rakousko	6,921,026	13,842 (0.2%)	0	0	230,220	172,780 (75%)*	218,709 (95%)	232,551*
Řecko	4,616,611	3,568,640 (77%)	336,801	323,736 (96%)*	94,000	51,239 (55%)*	64,860 (69%)*	3,957,236*
Rumunsko	9,073,860	5,680,236 (62%)	0	0	309,500	139,275 (45%)*	139,275 (45%)*	5,819,511*
Slovensko	3,086,903	2,571,390 (83%)	0	0	53,860	38,294 (71%)*	48,474 (90%)*	2,619,864*
Slovinsko	1,146,240	450,472 (39%)	10,000	9,612 (96%)*	16,550	3,007 (18%)*	3,807 (23%)*	463,891*
Španělsko	45,800,939	35,175,121 (76%)	48,500,000	48,252,650 (99%)	2,576,990	2,241,981 (87%)*	2,448,141(95%)	86,935,062*
Švédsko	8,901,921	747,761 (8%)	12,500	0	120,800	0	0	747,761*
EU 27	365,877,259	181,090,129 (49%)	119,075,086	111,930,581 (94%)	11,325,840	8,275,543 (73%)*	9,898,854 (87%)*	342,458,922*

ZÁVĚR

Odborníci i veřejnost se shodují – používání klecí je kruté, zastaralé a způsobuje zbytečné utrpení vnímavým a citlivým zvířatům. Důkazy jsou ohromující. Použití klecí by mělo být ukončeno v celé živočišné výrobě EU. Vyzýváme tvůrce politik, aby navázali na dobrovolný pokrok, který učinily některé průkopnické země EU, a iniciovali a podpořili novou legislativu s cílem postupně ukončit používání klecí a přenést zemědělství do 21. století. Můžete nám pomoci to uskutečnit.

ŽÁDÁME VÁS, ABYSTE SE ZAPOJILI DO TĚCHTO AKTIVIT:

Požádejte komisařku EU pro zdraví a bezpečnost potravin, aby navrhla právní předpisy EU zakazující všechny druhy klecových chovů.

Lobujte vlastní národní vlády, aby zavedly vnitrostátní právní předpisy zakazující klecové chovy a aby donutily EU k okamžité akci.

Podpořte požadavky na jasné a poctivé označování potravin; a **přihlaste se** k odběru pravidelných novinek o kampani na **www.ciwf.cz**.

Žádejte obchody a restaurace, které často navštěvujete, aby přešly na neklecové potraviny.

Kupujte potraviny z neklecových chovů: vyhledávejte potraviny z alternativních chovů s lepším welfare – z chovů s výběhy, z pastevních nebo ekologických chovů.

**JE ČAS
UKONČIT
DOBU KLECOVOU**

VYSVĚTLIVKY

Údaje o počtech zvířat byly převzaty z následujících zdrojů obsahujících nejnověji zveřejněná data: prasnice – Eurostat 2019; nosnice – CIRCABC 2019; králíci – Evropská komise (DG Santé) 2016; husy a kachny – ITAVI 2016 a SSP, Eurofoiegras 2016 (pro tabulku na str. 23 - ITAVI 2020 a SSP, Eurofoiegras 2020); křepelky – statistiky členských států a svazů chovatelů.

Tam, kde nebyly k dispozici veřejně dostupné údaje, odhady počtů zvířat v kleci (označené *) byly vypočteny s využitím obecných odhadů a údajů z různých ověřených zdrojů. Další dotazy na použitou metodologii můžete zasílat na emailovou adresu: research@ciwf.org.

ZDROJE

¹ Royal Decree concerning the welfare of rabbits in farms, 29/06/14 / Arrêté royal relatif au bien-être des lapins dans les élevages, 29 juin 2014. C 2014/24303. http://www.etaamb.be/fr/arrete-royal-du-29-juin-2014_n2014024303.html

² Council Directive 1999/74/EC of 19 July 1999 laying down minimum standards for the protection of laying hens. Official Journal L203, 03.08.1999 p. 0053–0057. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:1999:203:0053:0057:EN:PDF>

³ Annex, Table 1 (Ares (2011)524071–13/05/2011), in House of Commons, EFRA Committee, 2011. The implications of the Welfare of Laying Hens Directive for the egg industry. www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmselect/cmenvfru/writev/egg/egg.pdf

⁴ Tierschutzgesetz [Animal Welfare Law], BGBl. I Nr. 118/2004 as amended by BGBl. I Nr. 80/2010, Article 18(3). The law bans any more cages from being built after 2005 and then allows only 15 years more for existing ones to continue (ie banning from 2020). <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20003541>

⁵ Tierschutz-Nutztierhaltungsverordnung [Animal Welfare Livestock Regulation], Tierschutz-Nutztierhaltungsverordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 22. August 2006 (BGBl. I S. 2043), die zuletzt durch Artikel 3 Absatz 2 des Gesetzes vom 30. Juni 2017 (BGBl. I S. 2147) geändert worden ist. § 45 Nr. 4: http://www.gesetze-im-internet.de/tierschnutzv/_45.html

⁶ Djurskyddsförordning (1988:539) [Animal Health Ordinance] §3, 14 & 15: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/djurskyddsforordning-1988539_sfs-1988-539

⁷ SI 1991 No. 1477 The Welfare of Pigs Regulations. www.legislation.gov.uk/uk/si/1991/1477/made

⁸ Regulations on Pigs, 2003. Forskrift om hold av svin. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-02-18-175?q=hold%20av%20svin>

⁹ Besluit Hpouders van dieren (Decree to keepers of animals) 2014, article 2.15, <http://wetten.overheid.nl/BWBR0035217/2015-09-15>

¹⁰ Ministry of Agriculture, Denmark, 2014. Pig Welfare Action Plan 2014 [in English]. <http://en.mfvm.dk/focus-on/animalwelfare/pig-welfare-action-plan-2014/>; SEGES, Danish Product Standard, June 2017, http://www.pigresearchcentre.dk/~media/Files/DANISH/DANISH%20produktstandard/Produkt_Standard_UK.pdf; “Consolidated Act on indoor keeping of gilts, pregnant sows and dry pregnant sows” (Bekendtgørelse af lov om indendørs hold af gylte, goldsøer og drægtige søer). Entered into force on 14 Jan 2017, based on Department of the Environment and Agriculture legislation of 2015 as amended in 2016. <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=186206>

¹¹ 1. Tierhaltungsverordnung, 2018. 13. Anl. 5. BGBl. II No. 485/2004 last amended by Federal Law Gazette II No. 151/2017. Para 3.2 regarding sow stalls. Para 3.3.2 regarding farrowing crates. Available from: <https://www.ris.bka.gv.at/>

¹² Regulations on Pigs, 2003. Forskrift om hold av svin. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2003-02-18-175?q=hold%20av%20svin>

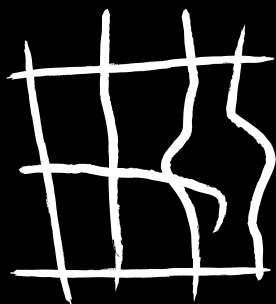
¹³ Djurskyddsförordning (1988:539) [Animal Health Ordinance] §3, 14 & 15: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/djurskyddsforordning-1988539_sfs-1988-539

¹⁴ Ordinance of the FSVO on the detention of farm animals and domestic animals. 455.110.1, August 27, 2008 (as of 1st March 2018). The Federal Office for Food Safety and Veterinary Affairs (FSVO): <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/20080804/index.html>

¹⁵ Ministry of Agriculture, Denmark, 2014. Pig Welfare Action Plan 2014 [in English]. <http://en.mfvm.dk/focus-on/animalwelfare/pig-welfare-action-plan-2014/>

¹⁶ Rochlitz, I. and Broom, D.M., 2017. The welfare of ducks during foie gras production. *Animal Welfare*, 26(2), pp.135–149.

¹⁷ Council of Europe, 1999. Recommendations adopted by the Standing Committee of the European Convention for the protection of animals kept for farming purposes (ETS 87) (t-ap): Recommendation concerning domestic geese; Recommendation concerning domestic ducks; Recommendation concerning muskovies ducks and hybrids of muskovies and domestic ducks.

KONEC DOBY KLECOVÉ

PROČ MUSÍ EU UKONČIT

CHOV ZVÍŘAT V KLECÍCH

Compassion in World Farming

River Court
Mill Lane
Godalming
Surrey
GU7 1EZ
UK

Tel: +44 (0) 1483 521 950
(úřední hodiny pondělí až pátek 9–17 hod.)
Email: compassion@ciwf.org
Web: ciwf.org.uk

COMPASSION
in world farming
ciwf.org

Registered Charity (England & Wales) Number 1095050.